

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАНА“
вносять: в Австрії:
на цілий рік 24 К
на пів року 12 К
на чверть року 6 К
на місяць 2 К

За границю:

на цілий рік: зі щоденною ви-
сылкою 7 доларів або 14 рублів;
з висылкою двічі в тиждень 6 до-
ларів або 12 рублів; з висылкою
що суботи 5 доларів або 10 руб.
Поодинокі числа по 10 сотиків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАНА

християнсько-суспільний дневник.

„Виреш ми очи і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми сердце і віра руска“. — З Русланових польмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім
неділь і руских свят о 5 год.
по полудні. — Редакція, адміні-
страція і експедиція „Руслана“
при ул. Хмельовського ч. 15, II
поверх. Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в паса-
жі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лиш: а
попередну засторогу.

Рекламації лише неопечатані
є вільні від порта. — Оповідки
звичайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в „Надісло-
нім“ 40 сот. Подяки і приватні
дonesеня по 30 сот. від стрічки.

Мрії „приятелів“ Австрії.

З нагоди війни на Балкані і сподіваної
війни Австрії з Росією „вірні“ для держави
всеполіяки снують рожеві мрії про відбудова-
не своєї вітчизни. У польських часописах повно
статей на сю тему і покликів „буć gotowym“,
так як би тепер справді можна йти на Мос-
каля з давними Бартошевими косами. Здає
ся сим непоправним романтикам, що і Ав-
стрія дасть преспокійно забрати собі Гали-
чину і Росія згодить ся добровільно на таку
операцію, щоби їй обтяти всі краї, що нале-
жали до давньої Польщі.

Тверезіші польські політики остерігають
свою суспільність перед шкідливими і безвід-
ставними мріями; кажуть, що на нічию по-
міч не можна числити, а своєї за мало, —
вистане ватомісць далше у себе в краю пра-
цювати в тім дусі, як доси, то значить в ду-
сі крайно нетолерантнім для нас, Русинів, і
крайно самолюбнім для себе. А оґсзузла вже
колись сама прийде...

Осторожійше поводити ся наші доморо-
слі фантасти, — коли би можна до них при-
ложити се поетичне імя — наші москвофіли.
Але і в їх часописах знати тугу за тим, що-
би уже раз Галичина стала російською губер-
нією. Нехай би нарешті уже раз стало ся се,
за чим тужили ще москвофільські предки!
Нехай би вже раз скінчила ся та немила
дволична роля, супротив Австрії показувати
инше лице, а супротив Росії инше. Сеж уже
тягне ся кількадесять літ — і виглядів на
сповнене мрій так само мало, як у Поляків.

При нагоді війни виявило ся зараз, що Ав-
стрія у своїй Галичині має „приятелів“, яких
би Росія без великих заходів вислала в корот-
кім часі в „не столь отдаленные мѣста“ за

Ураль. Тимчасом тут в Австрії сі приятелі
придумують або над niepodległościową polity-
ką, або над „сєдинєнієм“ съ единой, недѣ-
лимой Россією“, що невнянїше у щоденних
статях називає ся „сближенієм“ съ русской
культурой“. Одна і друга політика має на
меті передовсім нас Українців пожертв. Одні
і другі фантасти ідуть походом передовсім
на Русь-Україну — там то можна би пожити
на наш кошт і в імя оґсзузлу або „недѣли-
мой“ загарбати у свої руки все, що дав на-
живу!

Дивимо ся не без здивованя на сю дво-
яку політику „приятелів“ Австрії і в думці
роз’ажаємо, на скільки попрацювали они над
тим, щоби у відповідну хвилину розпроцати
ся в Австрію, віддати — як колись москво-
філи чванили ся — послідній поклін западо-
ви. Богато діяло ся і дїє ся такого в Гали-
чині, чого з державного становища Австрії
німає не можна похвалити. Виграло ся справді
змію за пазухою, хоч, на щастє, наша дер-
жава за сильна, щоби від укушеня єї могла
загинути. І грїє ся ту змію далше, не вир-
вавши їй зубів з отруєю, з тою фатальною
короткозоростію, якою нераз визначали ся ві-
деньські бюрократи.

Мрії всеполіяків і москвофілів певно не
здїйснять ся за нашої пам’яті, однак треба
їм признати, що одні і другі працювали пиль-
но над здійсненєм їх. А зокрема Росія, о-
скільки їй залежить на прилученю прикар-
патської, „підяремної“ Русі до себе, працює
вже більше, як 70 літ, після своїх давних ви-
пробованих метод, щоби у Галичині підго-
тувати собі ґрунт. І тільки коли кинемо оком
на цілий сей період підпільної роботи Росії
в Галичині, зрозуміємо, що тут не йде о ши-
рене своєї культури під Карпатами, тільки о
давнє привичне збиранє земель — все одно,

бо Росії і Перзі так само дорого, як
„підяремні“ Русини.

Німецький історик Др. Макс Імміх у своїй
студії п. з. „Geschichte des europäischen
Staatsystems von 1660 bis 1789“ — дуже
влучно характеризує сю політику Росії, яка
вже від давних літ майже в нічїм не зміняє
ся. В часи Катерини II — каже Імміх (на
стор. 415) — московське царство щ раз більше
розширювало ся. „Майже незамітно зросло в
силу, бо російська політика не мала звичаю
перемогати ворога тяжкими ударами; она во-
лїла — і се для неї характеристичне — пра-
цювати незаметними способами, мирно поне-
волювати; она старала ся знайти собі посере-
дників і через них мати вплив на внутрішні
відносини краю, по котрий она простягла свої
лакомі руки; она дбала про те, щоб у чужій
державі немов загнїздити ся, єго із середини
розкладати і розсаджувати і так помало втя-
гати в круг своєї власті. Так Польща упала
жертвою сеї ненаситної властелюбности Росії,
єї потаємної зле проте насильної політики;
так Росія пробувала зробити зі Швецією,
так почала і в Туреччині, і так сподївала ся
она опанувати „її німецьку державу“.

А ми додамо: так опанувала Росія ще
в 17. столїтї Україну і так само старає ся
она тепер загарбати й Галичину, увівши собі
здавна тут своє гнїздо і найшовши собі по-
середників, котрі замість неї помалу і систе-
матично розсаджують ті звязи, які держать
край сам в собі і при державі. Сї посередни-
ки потаємно — заслонюючи ся преріжними
культурними російськими благами — працю-
вали і працюють в користь давньої ненаситної
російської властелюбности.

Ціла історія нещасного москвофільського
руху у нас, почавши від Д. Зубрицького, а
скінчивши на всяких Дудиківчачах, се одно

безперервне старанє, приготувати відповідно
для Росії ґрунт в Галичині — і все по дав-
ній випробованій методі: не науадом і війною,
тільки повільним розбиванєм і спинованєм
нашого життя, розкладом і ганґренованєм.
Даремна річ тут закривати ся безкористними
людьми, які у своїй короткозорості і темноті
могли писати ся на сю методу, самі головні
посередники Росії в Галичині не були ніколи
і не суть безкористними; они не мали би ані
охоти, ані спромоги працювати для своєї „і-
деї“, колиб від десяток літ не мали помочи
з Росії. Ся „ідея“ коштує вже Росію мільо-
ни (згадаємо лише крилошанський банк і
сотки тисяч рублів на російській видавничстві
в Галичині); від десятків літ она у нас все та
сама, дарма, що переходила всякі степені роз-
вою, від церковщини до російської мови, від
обрядовщини до православя. Останними часа-
ми офіційальній Росії мало вже було самої
москвофільської агітації і она розпустила по
Галичині цілу громаду своїх шпїонів для слї-
дження військових справ. Тут уже і слїди побачи-
ли, що річ не в зближеню до російської куль-
тури, тільки в „зближеню“ краю Галичини до
російської держави. Бо щоби знати Пушкіна і
Толстого, на те не треба довідувати ся про
таємниці перемиської кріпости...

Війна, хоч би й здалека ще від нас,
дуже надєє ся до застанови над нашим по-
ложєвєм, над тим, хто нам стрив, а хто зби-
рає ся нас ударити колом в бік. Історія
справді вчить, тільки треба її пам’ятати і при-
гадувати собі і оглядати цілі періоди часу, а
не жити днем і не дбати ні про вчера ні про
завтра.

„ВІЗД Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ДО КЛЄВА“.

Величавий образ; клясичний твір арт. М. Івасюка! Виданє салюнове К 10, люксове К 16, висилка К 120. До сего
образу солідні рами: золоті К 16, дубові К 16, салюнові К 12, плішові К 20 — вже з оакованєм і склом. Люксові
до набутя лише в голов. складі. — Величавна образа з краями 70×90 см.
ГОЛОВНИЙ СКЛАД: І. ПАВЛИК, Львів, Ринок ч. 10.

(446)

О. П.

До Кіссінґен ..

(Конець).

В Саксонії і в Баварії дуже часто я був
приневолений не раз питати ся, чи сі гарні
оселі не є случайно містами, я вірити не хо-
тів, щоб село так красно виглядало, бо від
міста нічим не різнити ся. Тут є одноповер-
хові або й двоповерхові каменїці, — улиці
правильні, викладані камінем або асфальто-
вані, освітленє електричне, кавалізація, пе-
карні, цукорні, реставрації, часом суд, уряд
лісничий а по більшій часті почта в кождім
селі — а всюди часто і гарний порядок.

А дороги і гостинці? Ми ані не предста-
вляємо собі тут в Галичині, як виглядає сак-
сонський або баварський гостинець. Місяці до-
щу не можуть єго розмякчати, — нема тут
славного галицького болота, ані вибоїв і на
кождій дорозі можна сьміло в круглі грати.

Надзвичайно тут висока культура — а
коли я порівнав наші галицькі села і міста,
прийшов я до пересвідченя, що они не дій-
дуть ані за 500 літ до такої к.льтури, а на-
ходить навіть сумнів, чи взагалі коли й дій-
дуть до неї. І коли я вступив в границі Га-
личини, як мені всьо представляло ся бід-
нєвкє, чорне і мініатюрне, навіть Краків, я-

кий колись виглядав гарно, робив на мене
немиле вражєнє.

Пізнав я в Німеччині яка є чародїйна
сила порядку, частоти, точности, запопадли-
вости і високо розвиненого понятя о ненару-
шимости чужої річи а головно просьвіти.
Лиш сі прикмети зробили сі краї краями мо-
локом і медом текучими. Як би сі прикмети
були у нашого народа розвинені, як би то наші
села з такою урожайною землею і гарними
видами мило виглядали.

Згадати належить, що в Німеччині ко-
жде місто має свою особенність. Не лиш що
має свій музей, театр, часопис і пр. — але
я хочу згадати про инші особенності. Є в
Баварії місто Weugeuth, де на літній сезон
управа театру ангажує найліпші сили оперові
і дає опери Ваґнера. Хто хоче почути арти-
стично виведену оперу Ваґнера, там власне
єї почує. — Далше Нормбергїя плекає спів.
Сего року підчас мого побуту відбуло ся ве-
личаве свята, щось подібно як тепер Евха-
ристийний конгрес у Відні. Тут зїхало ся до-
сто тисяч співаків з цілої Європи а навіть з
Америки. Можна собі увяити величавий образ
як на трибуну нарочно уладжену, виступило
в хорі 14.000 співаків німецьких і відспівало
одну пісню під оден такт. Величавє вражєнє
робить такий хор. Неменше вражєнє викликав
хор наших австрійських Німців зложений з
3.000 співаків, яких тут ентузіастично вита-
ли. В Дрезні знов підчас мого побуту відбув

ся конгрес саксонських концертантів на гар-
монії, а кождий з тих концертантів мав
красну гармоніку вартости по кілька сот
марок.

І не дивувати ся, що Німці хоч далеко
їм до такої мельодийної музики і співу як у
нас, та мимо того плекають спів і музику
ивакше як ми Українці. Та й правда — они
мають за що, а ми варід бідний.

По огляненю таких гарних міст як Дре-
зно і Монахів, конечно я забавав бачити сто-
лицю нашої держави.

Переїздаючи через Альпи на Відень через
Зальцбург зачинає ся инша серія вражєнї і
хто не бачив високих гір і альпейських видів
— ніколи сих вражєнї не забуде.

Відень?! В мойї уяві, коли я єго не
бачив — яким величавим, яким чаруючим
представляв ся! — В дійности так не є. —
Нема тих чаруючих форм, в яких єго оділа
моя уява. Відень не може викликати так
симпатичного і гарного вражєня, як Дрезно
або хочби Монахів. Се лишє колює з вели-
чезним рухом, величезними, хоч правду ка-
жучи величавими будівлями, та через се ро-
бить на чоловіка якесь придавлююче вражє-
нє. — Брак тут тої педантерийної чистоти, як
в Дрезні, або в Монахові, а Пратер і Пратер-
штрассе своєю нечистотою і болотом дуже
немило вражають. Найбільше видцєви подо-
бає ся Шенбрун. сталий осідок нашого мо-
нарха. Се є дійсно перла Відня.

Интересно було би декому знати, кілько
коштує така 5-тижневна курація в Кіссінґен
з їздою там і наповорот, з тиждєвним по-
бутом в Празі, Дрезні, Нормбергї, Монахові,
Відні з Альпами? Пятьсотє сорок марок!
Се щира правда! Прощу вірити!

Сих кілько уваг я старав ся подати до
відома нашої суспільности.

Коли хто конечно потребує виїхати до
купелів, то нехай ані на хвилину не вагає ся
виїхати до заграничних купелів з їх вибагли-
вим урядженєм, з перпорядними силами лі-
карскими а не пожалує того. Замість тисну-
ти ся по галицьких норах і не мати за свої
грубі гроші того, що дають заграничні купелі,
то вже красше їхати за границю і побачити
свїта більше, чим дома.

Поки ми не маємо своїх купелевих
місць з своїми ресторанами, гостинницями і
лікарями, поти не повинні ми удавати ся там,
де в додатку нарушують наші національні
почуваня. А звідси вертаючи з дуже богатим
кормом душевним і здорови на тілі, привесе-
мо і для себе велику користь а по часті на-
віть і для народа, бо стикаючи ся з Чехами,
Німцями і Росіянами, які ще мало знають
про нас, або часто з легковаженєм про нас
вискааують ся, стаємо мимохіть їх інформа-
торами а оборонцями свого народу.

З делегацій.

На вчорашнім засіданні повної австрійської делегації промовляв в дальшій розправі над військовою ординарією дел. Анзорге, котрий виступив проти сего, що коні для армії купує ся лише в Галичині.

Другий бесідник дел. Ромачук жалував ся на спосіб поступованя в Русинами. В перших часах принадлежності Русинів до Австрії Марія Тереса і цар Йосиф приєднали серця Русинів прихильним поведенем, пізніше однак стан змінив ся. Русини остають в зависимости від влади своїх противників, в наслідок чого не можуть розвинути ся під просвітним, господарським і народним оглядом. Є они все уопліджені. Мимо сего все боронили дійсних інтересів держави і престоло і в важних випадках все голосували за домаганями держави і династії, як було в часі оvlади. Тому однак, що мимо тих всіх доказів лояльності галицьких Русинів, не углядаює ся їх життєвних інтересів, мусять они уважати се за очевидний знак, що також в нинішнім поважнім часі, рішаючі чинники зрїкають ся їх помочи. Тому бесідник не може голосувати за військовою бюджетом, головно супроти розпучливої нужди в Галичині, яка накладає на державу обовязок спішити з помочю. Русини сповнять однак все поправно свій обовязок, а зможуть се зробити з більшою силою і з більшим пожертванем, а отже з більшим успіхом, если також держава сповнить належно свій обовязок зглядом Русинів.

Дел. Лянґ зазначив конечність уружень, бо Австрія має важні інтереси на балканським півострові і ніколи не може на се дозволити, щоби Альбанія дістала ся Італії. Реформа фінансів є тепер конечніша ніж коли небудь. Треба підвишити податки: особисто-доходовий, від картелів і від дивіденд.

Дел. Тусар (чес. соц.) заявив ся проти військової політики. Соціалісти чують ся горожанами держави, не бажають єї упадку але домагають ся рівноуправненя всіх народів і кляс.

Дел. Герман представив домаганя Галичини що до бюджета армії і маринарки. Зазначене таких домагань є конечне, бо сповненє їх утворить належне відношенє меж населенєм і армією мимо наложених нових великих тягарів, як тепер так і на будуче. Бесідник домагав ся управильненя справи постоїв і підвод. Дальше обговорював справу відпусток вояків на жнива, та справу участі Галичини в доставках для армії і маринарки і жалував ся, що Галичина є під тим зглядом уопліджена. В дальшій промові домагав ся бесідник, щоби офіцери знали мову вояків, щоби в кадетських школах учено польської мови, та домагав ся частійшого уладжуваня курсів для анальфабетів. Вкінці заявив дел. Герман, що Поляки як доси так і тепер будуть голосувати за домаганями військового заряду в тім пересвідченю, що в сей спосіб відадуть найбільшу прислугу великодержавному становичу монархії.

Дел. др. Смаль-Стоцький зазначив, що як делегат з Буковини буде голосувати за військовою бюджетом, хотїть має денкі сумніви як Українець. Українці бажать тісної звязки з Австрією, але домагають ся, щоби в Австрії були рівноуправнені з іншими народами. Дальше обговорював австро-російські відносини. Зазначив, що ціла міродатна російська печать виступає проти Австрії і пре до війни; доконала она вже на своїх сторонах поділу Австрії на основі випробованого взору Польщі. В Галичині веде Росія русофільську агітацію і покрива цілий край шпигунськими сітями. Если знова правительством виступає проти тих російських агентів і шпигунів, то в російській печати пише ся і підносять ся великий крик, що Австрія переслідує Росіян. Таких відносин не можна довше стерпіти, бо сей москвофільський рух в Галичині наражає Австрію на велику небезпеку. Проти сего руху повинно правительством як найостріше виступити. Вкінці заявив бесідник, що буде голосувати за військовою кредитами. Уважає се за велику жертву з своєї сторони, але в хвилі небезпеки хоче сповнити свій обовязок.

По дел. Лехерова промовляв міністер війни ген. А в ф е н р г і заявив, що скріпленє уруженя є рівно конечне як загальне бажанє мира. Ніхто не може виключити можливости війни. Доказом сего задирка п'ятьох

балканських держав. Війну викликали там не правительства тих держав, ані політики, але само населенє, бо в противнім разі надзвичайне переведенє там мобілізації не було би можливе.

Виводи дел. Смаль-Стоцького що до москвофільського руху є дуже сумні. Бесідник є пересвідчений, що сї, котрих се є обовязком, зничать сей рух, що творить небезпеку для держави.

В голосованю прийнято військовою ординарію і резолюції, поставлені підчас розправи.

Присутлено до нарад над військовою екстраординарією і додатковими кредитами.

Звітник дел. К. Мартінік зазначив, що реформи є конечні, бо если би, не дай Боже, вибухла війна, тоді не було би часу відробляти се, що занедбало ся. Бесідник просив о прийнятє домагань кредитів.

Дел. Крамарж заявив, що не може посилати соток тисяч на смерть для непевних цілій. Жаліє, що боротьба балканських народів будить так мало симпатії і заявив: ми Словяни симпатизуємо з словянськими народами, котрі є кровю з нами споріднені. В 1908 р. сказано нам, що Санджак є лапкою на миші, що мусимо єго оставити, а нині знова чуємо, що є нам конче потрібний. Бесідник є гадки, що під економічним зглядом було би дуже вказаним, если би балканські держави одержали Македонію, бо тоді могли би успішно розвинути ся; в розвою тих держав Австрія є інтересована, бо в їх розвою лежить хосен і повинна серед тих держав зайняти перше місце, а не оставляти їх Італії цям або Німцям. Політика Австрії супроти полудневих Словян є хибна навіть внутр Австрії; нині видає Австро-Угорщина полудневих Словян в руки тих, перед котрими уратували они бит монархії і династії. Велико-сербські снї могли би лише тоді бути не безпечними, если би угнітало ся сербський нарід і полудневих Словян. На кінець заявив п. Крамарж, що Словяни витривають чесно при монархії (цікаве, до якої породи зачисляє п. Крамарж галицьких москвофілів, бо если до Словян, то єго торжественна заява зовсім ложна) і стануть все в обороні єї інтересів, а домагають ся рівноуправненя з іншими народами монархії.

По дальших промовах прийнято військовою екстраординарію і додаткові кредити на 1912 р., як також етат маринарки і додаткові кредити. Слідуюче засіданє нині.

Угорська делегація прийняла вчора надзвичайні військові кредити і покінчила меряторичні наради.

Просимо домагати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, каварнях, торгвлях і приєднувати нам нових передеплатників в кругах своїх знакомих.

ВІЙНА!

З дотеперішого перебігу черногорско-турецкої війни не можна видати осуду що до остаточного вислїду війни. Бють Черногорці, але й бють Черногорців. Вчорашні телеграми є на се добрим свідочством: „N. fr. Presse“ оголошує депешу з Подгориці, надану там передвчєра о год. 5 по полудні. Ся депеша інформує, що турецька кріпость Тузі здала ся. Турки видячи, що не одержуть помочи зі Скутарі піддали ся Черногорцям. Кріпости Шіпчанік і Враніє після переговорів з Черногорцями також здали ся. Лише кріпость біля Нангельм ще боронить ся. Всі граничні кріпости находять ся вже в черногорських руках. Черногорці здобули 9 армат, 8 машинових карабінів, 7.000 карабінів, 800 шатер, провіянт на цілий місяць і значне число коний. Крім того впало в руки Черногорців 6.000 полонників. Місто Подгорица було вчора вечером ілюміноване. Друга депеша з Подгориці доносить, що черногорський полковник Ваповіч, який кінчав науки в Італії, перейшов турецьку границю біля Пляна і здобув воєнні окопи коло Віаґтор. Забрав Туркам 4 скорострільні армати, багато карабінів і амуніції, а крім того здобув 3 бльокганзи. Втрати Черногорців мають бути невеликі. В п'яти днях війни мають Черногорці 256 вбитих і 800 поранених. Черногорці заатакували вчора Скутарі від полудня, а другий відділ наближає ся від північного Сходу так, що місто попало в два огні.

„Die Zeit“ доносить з Царгорода, що Черногорці понесли під Бєраною важкий погром і мусїли уступити. Англійські дневники твердять, що т. зв. велика битва біля Подгорици є лише рядом граничних сутичок. Черногорська армія є зле уоружена і недостаточно заосмотрена в амуніцію і провіянт, тому понесла великі втрати.

Про сербско-турецьку битву під Ріштовац (є се сербське село) ще й доси нема точних відомостей.

„N. fr. Presse“ доносить з Білгороду, що битва трвала 10 годин, а турецьке військо в розвиненій лінії заняло 2 км. Мабуть Сєрбів побито, тому они мовчать. Ходить чутка, що сербска Вранія впала в руки Турків, однак й доси нема потвердження сеї вїстки. Як Турки, так також Сєрби бороли ся завзято. Здає ся, що одно крило сербського війська вдерло ся на турецьку область і відперло Турків.

Найновіші вїсти не приносять знова ніякої розвязки балканського переселеня. Певним є лише, що Туреччина відкликала вчора своїх послів з Софії, Білгороду і Атен. Дальше звісно вже, що в битві під Ріштовац полягло 80 людей, а 100 є поранених. По короткій битві Турки завернули на свою область.

Зате маємо деякі цікаві подробиці з черногорско-турецької війни. І так: Вчєра рано зачало ся бомбардованє кріпостай в Тузі, бо переговори о здачу міста розбили ся. Турки жадали дозволу на уступленє з оружєм в руках серед військових почестий до Скутарі. Знова Черногорці запропонували відісланє залози via Антиварі до Царгорода.

Черногорська шхота, смоагана огнем черногорської артилерії, готовила ся до останного наступу на Тузі, коли появил ся турецький офіцєр з білою хоругвою. Комендант наслідник престоло кн. Данило, прийняв офіцєра і згодив ся на условини здачі гарнізона. Небавком після того прибуло до головної черногорської кватири відпоручництво горожан з Тузі з просьбою о помилуванє. В руки Черногорців впало кілька армат, 8 мітралез, 7.000 карабінів Мавзера, великі припаси амуніції, 800 шатер і середники поживи на 10 донь. Гарнізон складає ся з 6 баталіонів візамів. 3 баталіони відіслали Черногорці до Подгорици. Черногорці в триюмфі при звуках військової музики вїшли до міста, витані оваційно християнським населенєм.

Після льондонської інформації, коли Черногорці заняли Шіпчанік, король Микола сам завів червогорський прапор. Доси Черногорці завололи 3.600 Турків; мають они з нами багато клопоту, бо нема для них поживи (!).

Надходять вїсти, що на болгарско-турецькій і сербско-турецькій границі приходять до кривавих сутичок.

Дуже замітна є телеґрама льондонського „Times-a“ про борбу біля Гарабос. Черногорці числом около 1000 людей виступали до наступу, коли зі Скутарі кинено на них сніп електричного світла; тоді зачали Турки стріляти з далекострільних армат. Вожд черногорського війська дав приказ до відвороту, однак Черногорці мимо сего посували ся наперед. Кулі здєсяткували їх ряди. Здає ся, що Черногорці провчені болючо, зачнуть бороти ся більше новітними методами.

Осередна управа австрійського товариства Червоного Хрєста рішила вдоволати просьбам і вислав до Черногори полевий шпиталь на 50 ліжок з 2 лікарями, 15 слугами і 6 доглядачками, а також санітарними приладами, дальше полевий амбулянс з 2 лікарями, 6 санітарями і санітарним матеріалом до Подгорици.

Туреччині переслано за посередництвом Червоного Півмісяця вже перед двома тижнями бандажі, що коштували 5.600 К, а крім того обіцяно дальші посилки.

До Болгарії вислано полевий амбулянс з 2 лікарями і 10 доглядачками. Предсідника Червоного Хрєста уповновласнено до видатків на случай потреби зі средств товариства на суму 150.000 К.

Вчєра одержали воєнні дописці від болгарського правательства легітимації. Є їх доси 55 і є они представниками найбільших європейських і американських часописів.

Петербурский дописець „Koeln. Ztg.“ доносить, що під проводом панславів потворили ся комітети, що стоять в близьких зносинах з балканськими дипломатами в Пе-

тербурзі. Сї комітети органіаують корпус російських добровольців, який відїздить на Балкан. Урядові російські круги поводять ся рівнодушно супроти сеї агітації. З урядової сторони дізнає ся дописець, що правительство старася зладити обуренє панславів і не допустити до поширеня війни поза Балкан. Однак париска нота, що обезпечує status quo на Балкані, містить небезпеку війни, не говорячи вже про наміри Австро-Угорщини. Російська суспільність не може супокійно дивитися на се, щоби Болгарія на случай побіди не одержала нагород!

Нині вже все є так приготовлене, що протягом 48 годин може стати в полуміні. Очевидно, правительство, яке нині ще всіми силами (?) давить (?) воєнну горячку, буде прямо пірване огнем воєнного запалу (ой, ой!)

Дня 4. листопада має відбутися по православних церквах квеста на річ балканських Словян.

Нині-завтра вицїкують вислания балканськими державами ультимату під адресою Туреччини.

Овлaда Крєти. Балканська заверуха заточує щораз ширші круги і сягає вже на Середземне море. Греція заволоділа Крєтою. Важність овлади сєго острова полягає не на самій події, бо взаєдї була она давно втраченою для Туреччини, лише в тім, що тепер т. зв. опікунчі великодержави мусять зайняти виразне становище супроти довершеної події. Доси в імя удержаня „status quo“ на полудневім Сході Європи, Англія, Франція, Австро-Угорщина, Росія і Італія боронили неподільности турецьких областей, а тепер, беручи логічно, повинні те саме зробити і силою недопустити до спонуки Крєти з грецьким королівством. Тимчасом в теперішній хвилі щось подібного не може стати ся, бо годі припустити, щоби котра з тих держав оружно виступила в обороні цілости Туреччини.

Просимо відновити передеплату.

НОВИНИ.

— Калєндар. В четвер: руско-кат.: Єротєя; римо-кат.: Марґарети. — В п'ятницю: руско-кат.: Баритини муч.; римо-кат.: Луки.

— Похорони бл. п. гр. Ст. Бадєнього відбули ся вчєра в Радехові величаво, при великим здивїї похоронних учасників. Цісаря заступав гр. Холонєвський; взяли участь в похороні міністри бар. Гайнольд і Длугош, комендант львівського корпусу Кольшварі і багато представників державних і автономічних властей.

Ексц. Митрополит Шєнтицький відравав тиху Службу Божу; співав гарно дїбраний квартет, зложений з о. Федінського і 3 питомців. З нашого духовенства були присутні: єпископ Ексц. Чєхович, оо. мїтрати Білєцький і Туркєвич, крилопана оо. Євг. Гузар і Кордуба з Бережан, о. декан Зєльський з Милятина і поверх 30 доохрєстних св'ященників.

Похоронного обряду довершив архієпископ Більчєський в сослужєню єпископів кн. Сапіґи і о. д-ра Пєльчара, архієпископа Теодоровича і численно зібраного польського духовенства.

З Русинів взяли участь в похоронах крім духовенства: представник краєвого виділу ради. Кивелюк, як представники краєвої Ради шкільної: радник Двора Барвіньський і проф. Студинський, дальше проф. В. Шухєвич, дир. др. Ст. Федак і пос. о. Ост. Нижанковський.

Над гробом промовив по передсмертнім бажаню Покійника лише місцевий латвійський парох о. Шєрф. Моцї Покійника зложено в криштї місцевого костєла. Після похорону відбуло ся гостинне прийнятє в палатї поверх 1000 гостей.

— Перемиська руска гімназія числить с. р. 900 звич. учеників і 24 приватистів, с. є о 119 учеників менше чим в попереднім шк. році. Чо зменшеня числа молодіжї причинили ся головно гімназіальні курси, заложені в тих сторонах, що доставляли учеників перемиської гімназії. В поодиноких клясах є сєго року

учеників: приготува 43, I—133 (о 76 менше як мин. року), II—164+6 прив., III—147+2, IV—85+4, V—79+1, VI—95+3, VII—81+2, VIII—73+6.

— **Зміни віроісповідань у Львові.** В серпні с. р. рата греко-католиків, яка пересипає ся що місяця через магістратське бюро в римо-католицизм, виносила аж 32 штук, а се: 15 мужчин і 17 женщин. З поміж них було 24 вільного стану, а що до віку то 6 не мало 20 літ, 18 від 20—30. р. жита, 7 від 30—40. р. жита, а 1 старушок (вдвєць) мав 50-кілька літ. Крім того покинув протестантизм 1 мужчина, а двє жидів мойсеєву ісповідь. Римо-католицький обряд зискав 34 особи, а протестантизм 1. Так представляє ся білянє за серпень; для Русинів очевидно найсумнійше.

— **Кілько Русинів на львівській політехніці?** В зимовім півроці 1911/12. було на львівській політехніці всіх 1.803 слухачів. З сего було після віроісповіданя: греко-католиків 103, римо-католиків 1448, мойсеєвого віроісповіданя 216, евангел. 14, а інших 22. Що до національності представляють ся числа ось як: Русинів 103, Поляків 1597, Чехів 4, 1 Німець, а інших 98. З поміж 103 греко-католиків 6 подало польську народність, а прочі 97 руску. Як руску народність подали ще 3 карпати, 1 греко-орієнтальний і 2 безвіроісповідні. Разом, як бачимо, було на львівській політехніці 103 Русинів, або 5 проц. всіх слухачів. Число, на жаль, дуже мале.

— **Р.зправа проти учасників русофільського „собрания“** з минушого року в „Нар. Домі“ у Львові покінчила ся оної тм, що о. Корниля Сеніка засуджено на 7 днів арешту з заміною на грошеву кару.

— **Арештозанє російського шпигуна.** З Кракова доносять, що оної рано придержано там російського шпигуна, в хвилі як відфотографовував форти. Відвезено єго на інспекцію поліції, де відбуло ся єго перше переслуханє.

— **Вигранє сербського льоса.** Тернопільський руский міщанин Стефан Борковський виграв оної на сербській льос головну виграну 100 тисяч франків. Борковський заставив був свій льос в філії гіпотечного Банку; про своє цєстє довідав ся щойно тоді, коли прийшов до банку, щоби продовжити свій застав.

— **Здичинє.** З долиньського повіта доносять нам: Дня 10. с. м. парубки села Тисова убили господаря з сусіднього села Полянці, Гриня Марецького, батька пятеро дітей. Того дня вертав бл. п. Гринь Марецький з міста Болхова сам з кінями. Трох парубків, сини заможного господаря з Тисова, засіли вечером в поли межі Тисовом а Полянцєю, а коли Гринь Марецький вертав фірою з міста, почали на него і колами убили єго на місци задаючи єму три великі рани в голову. Мало було местникам сего, бо ще поломили ребра в боці, а відтак здерли одіж з убитого, голого положили на фіру, коло убитого кіл, котрим убили, бич привязали до рука і так нагнали коні, котрі самі заїхали на обійствє коло 9-ої години вечером. Причиною убийства була месть за 120 К. Згадані убийники зробили кінями велику шкоду Гринєви Марецькому. Сей вивів таксаторів, котрі осудили і оцінили шкоду на 120 К. Замість заплатити шкоду, відплатили ся господарські сини в так страшний спосіб. Убийників жандармерія арештувала і они вже признали ся до вини.

— **Приписи в справі кінематографів.** Міністерство внутрішних справ видало приписи до зарядженя, яке управильноє справу підприємств і представлень в кінематограх. Звернемо там передовсім увагу, що сей розпорядок є лише тимчасовим управильнимєм справи в ожиданю законодатної акції, отже мусліло оперти ся на законах, які вже обовязують і взяти за точку виходу теперішню систему дозволу. Розпорядок відріжняє представлень образів природи і дійсних подій жита, від всіх інших. Представлень першого рода становлять первісну ціль і дійсний здобуток винаходу кінематограу. Що правда, досвід учить, що рентабельність таких представлень, самих для себе, є сумнівна, бо смак значної части публики натискає в напрямі поширеня дозволу на драми і гумористичні вистави. Поширенє сего дозволу творить в много случаях услівє бити підприємства, а при тім надєр над ріжними переступствами був би в практиці трудний. З сєй причини не можна уділювати обмежених дозволів, коли ціль і напрям підприємства не дають повної запоруки додержаня обсягу сего дозволу. При уділюваню дозволу треба уважати не лише на можливість шкідливого

діланя під моральним і гігієнічним оглядом, непотрібного побільшеня необмеженої свободи сего рода розривок, але також на се, що би через відмову нових дозволів не давати монополю теперішнім підприємствам. Передовсім повинно тут розходити ся о прилюдну справу, о науку і здорову розривку широких верств суспільности. З сєй причини відповіднійшим є, щоби дозволи на кінематогра одержували товариства, заведеня і приватні підприємства, які мають на цілі прилюдний інтерес. Як основу дозволу на підприємство взято: увагу на охорону богослужень в церквах і на добродійність інституцій, що старають ся о дозвіл на кінематогра. Близкість кінематографів не повинна шкодити церковним богослуженям, науді і виховуваню. Не дозволено є лучити кінематографічні вистави з веденєм шинкарського промислу, кінематографічні дозволи і шинкарські концесії можуть однак бути в одних руках. Що до доказу здібности обовязує лише особу т. зв. оператора, який облугує проєкційний апарат. Головну увагу треба звертати на охорону достояючої молодіжї перед шкідливими, сугґєстивним діланєм. Плякатованє, виставлюванє образів і змістів, роздача програм і рекламних карток, вимагає крім печатно-поліційного закона, також окремої уваги. Поза льокалем представлень можна рекламувати знімки з природи і з подій дійсного жита, затє т. зв. „компоновані фільми“ лише через переданє наголювка і образу, а не при помочи описів і пояснень.

— **Дорога дума.** Російські часописи подають обчисленє коштів законодатної праці третей російської думи. Дума ся радла загалом 2980 годин і 16 минут. Взвзяши під увагу, що удержанє третей думи протягом 5 літ коштувало державний скарб 13,513,700 рублів, то одержимо, що одна година нарад коштувала 4535 рублів. Дуже ярко представляє ся та цифра в порівнаню з коштами законодатної праці з іншими парламентами. Так на пр. година нарад німецького парламенту коштує державний скарб 2520 марок (1260 руб.) отже три і пів разів менше, ніж година промови котрого будь російського посла.

Відношенє се при порівнаню думи з іншими парламентами, не згадаючи вже про шведський або норвежський, буде ще більше поражачоє.

Оповідки.

— **Іменованя.** Президія краєвої дирекції скарбу іменовала старших респіцієнтів скарб. сторожі: А. Місьонґа, П. Піха, М. Мишковського, А. Уліґа, Б. І. Соколовського, І. Вагу, Л. Обуховича, Л. Хшонцевського, А. Б. Зовича, З. Венґжинька, К. Саґанського, О. М. Ганса, К. Малицького, Д. Волянїна, В. Ходзкевича, С. Калуського, В. Райлендера, М. Лопушанського і С. Шикуду, респіцієнтами скарбової сторожі; Л. В. Кассторого, тит. старшого респ. скарб. ст. С. Годабода і респіцієнтів скарб. сторожі: М. Скоробогатого, Т. Новака, З. Завадського і В. Дзєнцєловського комісарями скарбової сторожі II. кл. в XI. кл. ранґа.

Предсідник галицьк. дирекції почт і телеграфів надав посади експедиєнтів почтовим офіціантам: З. Гогульському в Краснім коло Грималова, С. Іванівській в Ричові, Т. Байцорови в Глібові, Ф. Янківському в Ніщу, К. Чубскому в Баратові, М. Влударському в Петранці і М. Кедрі в Двернику, почтовим експедиєнтам: Ф. Духови з Дверника в Плотичі, Е. Федєвич з Зелєнок в Біржанові і К. Пьонтовській з Грусятч в Давидові; начальникам залізничних стацій: М. Біцєрови в Марківцях і С. Маєвському в Дворох, вкінці псмичняці А. Фуліньській в Скомілі білій, б. почтмайстрови О. Д. Брумбергєрови в Викторові, б. офіціантови О. Кокурєвичєви в Сенькові коло Радехова; експедиєнтами з Сенькова М. Гавряєви в Брисках, офіціантови О. Рожєк в Підлісках малих і експедиєнтці З. Повець в Ковалівці.

Наука, умілість і письменство.

W imię prawdy dziejowej!
(Z powodu krytyki p. S. Sochaniewicza w „Świecie Słowiańskim“).

(Дальше).

Skoro już tak sporo miejsca poświęciłem wywodowi nazwy „Ukraina“, nie mogę pomi-

nać poglądu recenzenta mojej rozprawki o tej nazwie w „Świecie Słow.“ (1909 lipiec, str. 54-6): „W języku polskim nie zachodzi najmniejsza obawa pomyłki i oportunizm ten odpada przy terminologii: Ruś — Rosya — Rusin — Rosyanin — ruski — rosyjski.“ W języku polskim jest „Ukraina“ pojęciem geograficznym, a „Ruś“ etnograficznym... Przyjęcie terminologii „ukraiński“ w znaczeniu etnograficznym wiodłoby w języku polskim do mnóstwa bałamuctw... Nikt władający dobrze językiem polskim nie nazwie Rosyją Rusią, ani Rusina Rosyaninem — i każdy z nas od dziecka umie rozróżnić doskonale te dwa pojęcia. Rozróżniamy to lepiej od samychże Rusinów“.

Lecz co powie na to Szan. Recenzent, że w Królestwie Pols. i W. ks. Poznańskim właśnie nazwa „ruski“ dowiodłaby do bałamuctw, bo znaczy ona tyle co „rosyjski“, a w stosunku do Rusinów używana jest tam nazwa „rusiński“, podobnie jak u Czechów? Jeśli dla Polaków nazwa „Ukraina“ jest geograficzną, to odpowiem na to, że nazwa „Rosya“ jest znów polityczną jak „Austria“, bo Rusin, Polak, Żyd i t. d. mogą być „Rosyanami“. A że każdy rozsądny i nieuprzedzony Polak może używać nazwy „ukraiński“ w znaczeniu etnograficznym, o tem niech świadczy zdanie polskiego uczonego tej miary, co prof. St. Ptaszyccki z Petersburga. Pisząc o języku białoruskim, powiada on: „W polskiej terminologii można nazywać go jak nazwał go Strykowski, ruskim, gdyż dla innych języków ruskich mamy inne nazwy, jak: rosyjski, ukraiński, moskiewski.“ (Wielkiego Księstwa Litewskiego i żmódzk. kronika. Wilno 1907. str. I.).

Zdanie p. S. „na łodzi zbudowany gmach teorii antynormańskiej“ jest tak śmiałym, że nie odważyłby się na nie nawet najbardziej zażarty normanista. Zanim mi zrobił p. S. gołosłowny zarzut „tendencyjnego i wykrętnego przedstawienia faktów historycznych“, powinien był zapoznać się najpierw gruntownie z olbrzymią literaturą antynormańską, oraz z źródłami, na których się ona opiera (z któremi liczą się, jak wiadomo, i normaniści). Opierając zaś swoją wiedzę o normanizmie i antynormanizmie, jak przypuszczam, jedynie na artykule prof. Brücknera p. t. „Dogmat normański“ (Kwart. histor. 1906.) nie wystarczy!

Mój wywód o Grodach Czerwieńskich przedstawia p. S. jako próbkę ukraińskoruskiej naukowej logiki“, zarzucając mi przytem, że „mimo swej uczoności nie odznaczam się ścisłością uczonego“. Zdaje się jednak, że ta wydrwiwana „ukraińsko-ruska naukowa logika“ lepsza jest o wiele od logiki p. S. Bo skoro twierdziłem, że Grody Czerw. być może były polskimi chyba w znaczeniu etnograficznym, a nie w politycznym, to niema w tem żadnej nielogiczności i kolizji z tradycją t. zw. Nestora. Wiadomo bowiem, że według kroniki Koźmy z Prażgi nawet ziemia Krakowska nie była własnością Mieszka I, lecz należała do Czechów, co stwierdza współczesny geograf arabski Ibrahim ibn-Jakub, zaliczając Kraków do grodów czeskich. Mógł zatem Włodzimierz zdobyć Grody Czerw. „na Lachach“, chociaż nie należały one do Mieszka, bo mogły je zamieszkiwać plemiona, pokrewne wprawdzie plemionom państwa Mieszkowego, lecz nie podlegające Mieszkowi. Przecież etnograficznie polskim był Kraków, chociaż należał do Czechów! Więc tylko „brak ścisłości uczonego“ mógł spowodować p. S. do uczynienia mi tak niesłusznego zarzutu.

Według zdania p. S. jedynym celem wywodów w moim podręczniku jest „zohydzenie w oczach niewychodzącego w szczegóły dziecka Polski, wzbudzenie niechęci do polskości“. Jedynym z dowodów tego ma być to, że omawiając stosunki Jarosława Mądrego z sąsiadami, rzekomo omawiam „najpierw stosunki Rusi z Szwecją, Norwegią, Grecją, Francją, a na końcu mimochodem z Polską“. Że jednak nie ja, lecz p. S. posługuje się „tendencyjnym i wykrętnym przedstawianiem faktów“, niech świadczy to, że w opowiadaniu o Jarosławie Mądrym (str. 28-29, ust. 1) mówię najpierw o jego stosunkach z Polską: o

ucieczce Świętopełka do swego teścia Bolesława Chrobrego, o zajęciu Kijowa i Grodów Czerwieńskich przez Bolesława, wspominam nawet legendę o szczyrbcu! Zaś w następnym ustępie (str. 29-30, ust. 2.) usuwam na szary koniec „nie stosunki z Polską (jak twierdzi p. S.), lecz stosunki z Grecją, chociaż łączyły ją z Rusią stosunki podówczas o wiele cenniejsze, aniżeli z Polską, bo nie tylko związki krwi, lecz i kulturalne! I jeśli w tym ustępie wspomniałem najpierw o tem, że Jarosław był ożeniony z córką króla szwedzkiego, a dopiero niżej, że siostrę swoję wydał za Kazimierza Odnowiciela, to pierwszeństwo w porządku zupełnie naturalne. Gdzież to więc to rzekome „zohydzenie Polski“ i „wzbudzenie niechęci do polskości“?!

Nie „kłują mnie w oczy“ ani też nie staram się „osłabić“ zasług Kazimierza Wielkiego do Rusi halickiej, jak twierdzi p. S. Zaznaczyłem wprawdzie, że starał się on związać ją jak najściślej z Polską, że popierał kolonistów i kupców polskich i niemieckich, ale nie taję tego, że starał się żyć w zgodzie z ludnością ruską, szanował jej wiarę, że dzięki jego staraniom patriarchy carogrodzki odnowił zniszczoną metropolię halicką, że bojarom ruskim nadawał różne prawa. Również nie ograniczam całego ustępu (str. 63-64) „spiesznie do zasług Kazimierza tylko do Lwowa“, bo oprócz powyższych zasług piszę tam: „Riżni hórody w Halycyzi ukripyw Kazymyr, obwiw jich muramy ta pobuduwaw w nych sylni murowani zamky. Osobyly wo dbaw win pro Lwiv, dawaw jemu riżni prawa i swobody...“ i t. d.

Nigdzie nie zaprzeczałem słów, że „pod rządami Polski podniosła się Ruś i wzbogaciła“. Pisał Szajnocha w „Szkicach historycznych“ (t. IV. Lwów 1869): „polszczała Ruś, ruszczała Polska“. I przeciw ignorowaniu tego ostatniego faktu przez polskich historyków wystąpiłem, przeciw przedstawianiu Rusi halickiej do czasów Kazimierza W. jako jakiegoś „pustkowi“. Przecież Długosz (Historia III, ed. Przewdziecki str. 39) pisze o Jerzym Lwowiczu: „Vir industrius et liberalis et in religiosos munificus, sub cuius regimine Russia et pacis pulchritudine et divitiarum amplitudine inclita habetur.“ Jest to, jak stwierdza prof. Balzer („Genealogia Piastów“ str. 347) współczesna ruska kronikarska zapiska, bez znaczących zmian przetłumaczona przez Długosza. Zgodna ona z innym, późniejszym źródłem końca XIV. w., „żywotem Piotra metropolity“, którego autor, metropolita Cypryan, tak pisze o państwie wspomnianego księcia Jerzego: „wsia kym obylijem i sławoju preimuszcza, aszcze nyny po mnohych ratiach (z końcem XIV. w.) i ne takowa“. (Stepennaja Kniga I, 410).

Czy miałem obowiązek pisać więcej o zasługach Polski dla Rusi, skoro autorowie polskich podręczników milczą zupełnie o zasługach Rusi dla Polski? Przecież w chwili, kiedy Ruś była już państwem o starożytnej kulturze, Polska była „nisi transeuntibus in Rusiam pro mercimonio, paucis nota“ (Galli Anonymi Chronicon, ed Finkel-Kętrzyński str. 4), a za czasów Kazimierza W. gdy Ruś przyjęta z Bizancjum i ze Wschodu kulturę rozwinięła indywidualnie, Polska była dopiero początkującą uczennicą Zachodu. Czemu nie zaglądnę p. S., który tak lubi mówić o „bardzo pierwotnej kulturze“ Rusi, do znakomitej monografii prof. T. Wojciechowskiego „Kościoł katedralny w Krakowie“ (Kr. 1900), aby przekonać się, że „sztuka ruska dochodziła w Polsce w dwunastym wieku aż do Wrocławia“, że w XIV. w. nie było ani w Polsce, ani w Krakowie własnych artystów-malarzy tak, że kościoły i kaplice fundacyi Kazimierza W. musieli malować Rusini? A za Jagiellę czyż nie malował pop ruski kościołów w ziemiach Sandomierskiej, Krakowskiej, Sieradzkiej i in.? (Castr. Praemils. L. 305, p. 810). A kaplice Sołki Jagiełłowej i Kazimierza Jag. na Wawelu czy nie są zabytkiem malarstwa ruskiego? Ale o tem milczy się w podręcznikach polskich, jak „ruszczała Polska“, a żąda się natomiast, aby przedstawiano obszernie w ruskich podręcznikach, jak „polszczała Ruś“!

Z powodu, że „ośmieliłem się“ twierdzić, iż Ruś była niegdyś przedmurzem dla Polski i Europy, woła p. S. z oburzeniem: „Tu ustaje już wszelka polemika! Lecz rzeczywicie z p. S. powinna ustać wszelka polemika, skoro on neguje cytowane źródła, i to polskie! Bo na dowód mego twierdzenia zacytowałem nie innego, tylko ustęp z listu króla Władysława Łokietka do papieża z r. 1323 o śmierci książąt halicko-wołyńskich, Andrzeja i Lwa:

„Sanctitati vestrae insinuatione praesentium cum dolore reverentium intimamus, quod ultimi duo principes Ruthenorum de gente scismatica, quos immedios pro scuto inexpugnabili contra crudelem gentem Thartarorum habebamus, decesserunt ex hac luce“ (Kwart. histor. 1892, str. 29).

Zignorował p. S. i wyjątek z dokumentu tych książąt z r. 1316 dla Krzyżaków pruskich: „caeterum terras vestras fideliter praemunire curabimus prae Tataris“ (Toż samo w dokumencie Jerzego Bolesława z r. 1327. Bolesław - Jurij II. Petersb. 1907, str. 5 i 149).

Zapytam p. S., czy możliwym byłoby zjednoczenie Polski, osłabionej przez wroga wewnętrznego (niemieckie mieszczaństwo) i zewnętrznego (Krzyżacy) w ręku Łokietka i jego skuteczna walka z Krzyżakami, gdyby nie chroniło Polski od wschodu to ruskie „scutum inexpugnabile“? Czy możliwą byłaby później potęga Kazimierza W.? Nad tem winien się był zastanowić p. S., zanim mi zarzucił „fałsz i obłudę“ z powodu moich twierdzeń.

Czy nie mam prawa zwołać z mojej strony do p. S.: „Tu ustaje już wszelka polemika!“, skoro on milczy o tem, że w podręcznikach polskich w opisie wojny Chocimskiej przedstawia się wyłącznie Polskę jako przedmurze Chrześcijaństwa, a ignoruje się zasługi kozaków i ich hetmana Konaszewicza? Czemu p. S. nie wspomni o tem, że uczestnik tej wojny, ojciec późniejszego króla, Jakób Sobieski, w obszernej i wspianawej charakterystyce zalicza hetmana Konaszewicza „inter clarissimos aetate sua in Polonia viros“ (Commentariorum Chotinensis Belli. Dantisci 1646 str. 35/36). Czemu się ignoruje w polskich podręcznikach następujący ustęp z kroniki polskiego szlachcica, również uczestnika wojny Chocimskiej, Joachima Jerlicza: „Nad któremi (kozakami) był przełożonym człowiek, w dziele rycerskiem mąż wywycieczny i sprawca wielki dobry, Piotr Konaszewicz Sahajdaczny hetmanem, na którego radzie wiele głów polegają, który te wrzyskie ciężary wojenne na siebie trzymał i radził koło tego, a jak radził, na tem Ichmość Panowie Hetmani i Królewicz Jegomości przestawali“ (Latopisiec I, Warsz. 1853 str. 5). Z czyjej więc strony „fałsz i obłuda“?

P. Sochaniewicz woli jednak „pominąć wszystko, co na odparcie tych fałszów dałoby się powiedzieć“ (str. 640). Bo jeśli stwierdza on, że tyle, ile Polska, ile polska szlachta świadczyła ludności ruskiej, nie świadczyła nawet polskiej, jeśli wskazuje na te „setki całe“ przywilejów erekcyjnych dla cerkwi ruskich (mając tu oczywiście na myśli akta Archiwum t. zw. Bernardyńskiego), to czemu nie pokaże nam p. S. odwrotnej strony medalu, czemu nie przedstawi tej anarchii społecznej, którą wniosła była do tego oto kraju butna szlachta polska, nie zwróci uwagi na te „setki całe“ infamij i banicyj, kryjących się w aktach wspomnianego archiwum obok aktów erekcyjnych? Dlaczego milczy p. S. o „Dyabłach Łańcuckich“? Dlaczego zakrywa przed nami ten „świat ciemny, dziki, morderczy, świat ucisku i przemocy, świat bez władzy, bez rządu, bez ładu, bez sprawiedliwości i bez miłosierdzia“, w których krew tańsza od wina, człowiek tańszy od konia, a który tak po mistrzowsku przedstawił Wł. Łoziński na podstawie aktów Arch. Bernard. w swoim „Prawem i lewem“?

(Koniec bude).

Телеграми

з дня 16. жовтня.

Подгорица. Бюро Райтера доносить: Кріпость Гум, остання межи Тузі а Скутарі, піддала ся Черногорцям. Залога попала в полон. Між заповненими є 62 офіцирі з командантом Тузі.

Рим. Вчера о годині 6. вечером підписано в Ухі мировий італійско-турецкий договір. Заключений вчера в Ухі мировий італійско-турецкий договір, що становить важну подію в розвитку дальших подій на Балкані, має після представлення добре поінформованого італійського жерела заключати слідуєчі условини: 1) Триполітаню і Киринайку оголошено независимими від Туреччини, а в той спосіб італійський закон про розширене італійського зверхництва на Триполітаню і Киринайку посередно одержить апробату Туреччини. 2) Турецке військо уступить з Лібії. 3) Туреччина видасть до арабських племен прокламацію, в якій визнає їх до залишення дальшої боротьби проти Італії. 4) Аж по виповненню повисших условин Італії віддадутъ заняті в часі війни, турецкі острови. 5) Туреччина одержить від Італії за державні турецкі посілости грошеве відшкодоване, яке має бути ще ближше означене. 6) Італія признає релігійну зверхність султана, як каліфа в Лібії. В такий спосіб покінчила ся рік траваюча, убога в воєнні епізоди італійско-турецка війна.

Царгород (ТКБ). Остаточне зірване зносин Туреччини з балканськими державами наступить вніи. Охорону над Турками, що живуть в Сербії, Болгарії і Греції, обіймуть німецькі консулі.

Царгород (ТКБ). Онодішна міністерияльна рада не ухвалила нічого в справі відповіді на ноту трох балканських держав. Вчера рада дала дальше міністерияльна рада. Як зачувати, кабінет відкинув одноголосно жадання, які містяться в ноті балканських держав і рішив як найенергійнійше боронити честі і достоїнсти народу і держави. Міністер внішних справ повідомив власти в вілятах окремих обіжником, що правительство поробило всякі зарядження в цілі оборони чести народа.

Лондон. Дописець „Daily News“ доносить з Констанца, що турецкий пароплав, експортований торпедовими човнами, виїхав до Царгорода, везучи 2 мільони фунтів стерлінгів. Се позычка, яку зацягнула Туреччина в Берліні.

Відень (ТКБ). Турецкий наслідник престолоа, Юсуф Ізедін відїхав вчера до Царгорода.

Лондон (ТКБ). Бюро Райтера довідує ся, що до Лондона надїйшла вже французка предлога в справі скликаня міжнародної конференції що до управління балканської справи. Предлога ся буде піддана під поважну розвагу.

Чикаго. На Рузвельта виконано замах. Рада небезпечна.

Господарскі, промислові і торговельні вісті.

Тижневий звіт Торговельної і промислової палати

про ціни збіжя і продуктів у Львові від 7. до 13. жовтня 1912.

	за 50 клг.
Пшениця	10.60—11.00 К
Жито	8.80—9.20 К
Ячмінь броварняний	9.50—10.00 К
Ячмінь на пашу	8.50—9.00 К
Овес	9.30—9.75 К
Кукурудза	0.00—0.00 К
Гречка	0.00—0.00 К
Горох до вареня	12.50—14.00 К
Горох на пашу	0.00—0.00 К
Бобик	8.50—9.00 К
Конюшина червона	7.5—9.0 К
Конюшина біла	9.6—11.0 К
Конюшина шведска	9.0—11.0 К
Тимотка	27.00—32.00 К
Ріпак зимовий	16.00—16.50 К
Насіне конопл.	00.00—00.00 К
Хміль старий	000—000 К
Хміль новий	115—130 К

На довгі осінні вечери поручаємо до читання нові видавництва:

1. **Наука про народне господарство.** Приступний виклад. Книга перша: Наука про продукцію. І. Кулішер. Переклав Микола Залізвяк. Сторін 134. Ціна брошуров. прим. 1 К, оправл. в полотно 1 К 60 сот.

2. **Рільничі досвіді і проби,** роблені заходом Товариства „Просвіта“ у Львові на селянських господарствах в літах 1908—1910. Зладив Сидір Кузик б. вандрівний учитель господарства при Тов. „Просвіта“ у Львові. Сторін 128. Ціна брошурованого прим. 1 К, оправл. в полотно 1 К 60 сот.

3. **З подорожі по Швайцарії.** На господарські теми. Написав Микола Товоридло, стор. 72. Ціна 50 сот.

4. **Український співаник** Зладив Антін Гапак. Сторін 144. Ціна 80 сот. 1 К 1 К 40 с. 1 К 60 с і 2 К.

На поchtову пересилку кожної книжки належить долучати 20 сот. Рекомендація коштує понадто 25 сот.

Замовленя слати на адресу: Канцелярия Товариства „Просвіта“ у Львові, Ринок ч. 10. 447(5)

Музичні струмені

як: скрипки, цитри, клярнети, труби, мандоліни і т. д. а також ровери та прибори до тихже, поручає по дешевших цінах як деінде: **Укр. висилковий дім „ОРКАН“** Львів, Коперника 18. Соколам і Січам, ученикам і учителям великий опуст. Також на рати. 388(20)

„Карпатія“ тов. обезп. на житє — Заступство в Сиявці, в Башня дол. приймає обезпеченя на житє, посаги, від огню, граду, крадіжки і випадків. 94(238).

Брошуру:

Йосиф II. чи Ян Казимир?

(з нагоди святкованя мнимої 250-літної річниці естрованя Львівського Університету). Можна набути в Адміністрації „Руслана“ і в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові по 30 сот. за примірник.

Рух залізничних поїздів

обовязуючий з днем 1. мая 1912 р. після часу середно-європейского.

Замітна. Поїзди поспішні означені грубим друком. Години пічні від 00 вечером до 559 рано означені підчеркнем чисел минутних.

Вїзїз з Львова

з головного двірця:

До Кракова: 12:35, 3:40, 8:22, 8:35, 2:05\$, 2:45, 3:45*, 5:46†, 6:05, 7:00, 7:30, 11:10.
*) до Ряшева, §) від 15/5 до 30/9 включно що дня. †) до Мшани.
До Підволочиск: 6:10, 10:35, §2:16, 2:27, 2:50†, 8:40, 11:13.
†) до Красног. §) від 15/5 до 30/9 включно що дня.
До Черновець: 2:50, 6:10, 9:15, 9:37, 2:25, 3:05*, 6:28†, 7:55†, 11:00.
*) до Станіславава, †) до Коломиї. *) до Ходорова кожного попередного дня перед неділю і святюм.
До Стрия: 6:00, 7:30, 10:02 §), 1:45, 6:50, 11:25. §) Від 16/6 до 8/9 включно лише в неділю і рим.-кат. святя.
До Самбора: 6:58, 9:05, 3:50, 10:56.
До Сокала: 7:35, 2:21, 8:00, 11:35*
*) до Рави рускої (лише в неділі).
До Яворова: 8:40, 5:45.
До Підгаць: 5:55, 4:53.
До Стоянова: 7:55, 5:20.

з двірця „Львів-Підзамче“:

До Підволочиск: 6:25, 10:55, 2:29*, 2:42 3:07†, 9:01, 11:30.
†) до Красног. *) від 15/5 до 30/9 включно що дня.
До Підгаць: 6:09, 1:21*, 5:15, 10:40 §).
*) лише до Винник. §) до Винник лише в суботу і неділю.
До Стоянова: 8:12, 5:38.

з двірця „Львів-Личаків“:

До Підгаць: 6:28, 1:40*, 5:36, 10:59 §).
*) лише до Винник. §) до Винник лише в суботу і неділю.
Поїзд поспішний зі Львова до Підволочиск відїздить о год 2 мин. 16 по полудни з перону 2, Нр. сходів II.
Поїзд особовий зі Львова до Красног відїздить о год. 2 мин. 50 по полудни із західного тору перону 4 Нр. сходів IV.
Поїзд особовий зі Львова до Станіславава відходить о годині 2. мин. 35 по полудни з перону 3 Нр. сходів III.

Львокалькі поїзди.

з головного двірця:

До Брухович: що дня: 6:02, від 1/5 до 15/9: 4:21.
До Янова: що дня від 1/5 до 30/9: 10:15, 3:03 в неділі і рим.-кат. святя: від 5/5 до 8/9: 1:26.

Вїзїз до Львова

на головний дворець:

З Кракова: 2:22, 5:45, 7:25, 8:50, 10:05, 1:10*, 1:30, 2:00\$, 5:40, 7:25†, 8:25, 9:50
*) з Тарнова, §) від 15/5 до 30/9 включно щодня, †) з Мшани 15/6 до 30/9 включно щодня.
З Підволочиск: 7:20, 11:30, 1:50 §), 2:15, 5:30 10:30, 10:45†
†) з Красног, §) від 15/5 до 30/9 включно щодня.
З Черновець: 12:05, 5:15 §), 5:45†, 7:40, 10:25*, 1:55, 5:52, 6:26, 9:34
*) з Станіславава, †) з Коломиї, §) з Ходорова кожного слідуєчого дня по неділі і святї.
Зі Стрия: 7:28, 11:40, 4:25, 6:45, 10:19 §, 11:00 §) від 16/6 до 8/9 включно лише в неділі і рим.-кат. святя.
З Самбора: 7:50, 9:55, 2:10, 8:30
Зі Сокала: 7:10, 1:25, 7:57
З Яворова: 8:12, 4:20
З Підгаць: 11:10, 10:20
Зі Стоянова: 10:01, 6:30

на дворець „Львів-Підзамче“:

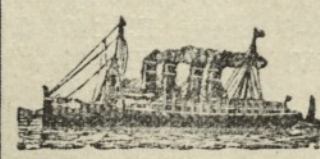
З Підволочиск: 7:01, 11:11 1:36*, 2:00, 5:10, 10:12, 10:31†
†) з Красног, *) від 15/5 до 30/9 включно щодня.
З Підгаць: 7:26* 10:49, 6:29* 10:01, 12:00\$
*) з Винник, §) з Винник лише в суботу і неділю.
Зі Стоянова: 9:42, 6:11

на дворець „Львів-Личаків“:

З Підгаць: 7:08*, 10:31, 6:11*, 9:41, 11:43\$
*) з Винник, §) з Винник в суботу і неділю.

на головний дворець:

З Брухович: що дня 6:55, в неділі: від 1/5 до 30/9: 7:43.
З Янова: що дня від 1/5 до 30/9: 1:11, 9:10.
З Винник: лише в суботу і неділю: 12:16.

40
**АМЕРИКИ
КАНАДИ**

найліпше перевозить

Лінія Кунарда

у ЛЬВОВІ ул. Городецка 99.

Ціна переправи кораблем 220 корон за дорозлі особи разом з поголовним податком, а 120 К за діти понизше 12 літ з погол. подат.

Уважайте на ч. 99.

ВІДІЗД З ПОРТІВ:

Івернія з Триесту 29. жовтня.

Карпатія з Триесту 12. листопада.

Ляконія з Триесту 28. листопада.

З ЛІВЕРПОЛЮ:

Найскорші і найвеличавіші пароходи на світї:

Люзітанія, дня 26/10, 14/12.

Мавританія, дня 16/11, 7/12.

Накладом Piusverein-у появили ся гарно виконані ілюстровані переписні листки з малюнками артиста-малюра Асмана, які представляють найбільше займаючі сцени з другої турецкої облоги Відня.

Сї листки висилає

Kanzlei des Piusvereines,

Wien, I. Bäckerstrasse 9.

по 1К 60 с за серию (20 листків) разом з поchtовою оплатою. Поодинокий листок коштує 10 сот. Замовленя належить вислати на висше згадану адресу.

Ол. Барвіньский: *Значіне українсько-руського народу для Австро-Угорщини* (перекл. розвідки в Oesterreichische Rundschau з 1. мая 1912) ціна 20 сотиків. Дістати можна в книгарні Н. Товариства ім. Шевченка у Львові.

